

MATKARAPORTTI

Kittilän kunta

Sokliin valmistautumishanke järjesti opinto- ja tutustumismatkan Kittilään 18.3.2009. Matkalle osallistuivat seuraavat henkilöt:

1. Matti Harju, kehittämisspäällikkö, Itä-Lapin T&E toimisto, Sokliin valmistautumishanke, ohj. ryhmä
2. Paula Halonen, Savukosken kunnan ympäristösihteeri
3. Reijo Kilpelä, k.valt. pj., Sokliin valmistautumishanke, ohj. ryhmä
4. Raimo Haapakoski, k.hall. vpj., Savukosken kunta
5. Jarmo Ahtinen, Savukosken kunnan tekn. tston pääll. Sokliin valmistautumishanke, ohj. ryhmä
6. Janne Mukkala, projektisihteeri, Sokliin valmistautumishanke
7. Mauri Aarrevaara, kjoht. Sokliin valmistautumishanke, ohj. ryhmän pj.
8. Lauri Siirama, Yara Suomi Oy
9. Eeva-Maria Majjala, elinkeinoasiamies, kunnansihteeri, Sokliin valmistautumishanke, ohj. ryhmä
10. Jouni Halonen, Sokliin valmistautumishanke, ohj. ryhmä
11. Jouko Alatalo, Möllärin Linjat, autonkuljettaja

Matkasuunnitelman mukaisesti ajoimme ensiksi Kittilän kunnanvirastolle, jossa tapasimme kunnanjohtaja Seppo Maulan sekä Tunturi-Lapin kehitys ry:n toimitusjohtaja Markku Mäkitalon. Kittilän kunnassa vierailun jälkeen siirryimme Agnico Eagle Mines Ltd:n kultakaivokselle Kiistalan Suurikuusikkoon. Kaivoksella oppaanamme toimi henkilöstö- ja työsuojelupäällikkö Asko Saastamoinen.

Suurikuusikon kultamalmin löydettiin vuonna 1986. Alueella tehtiin tietöitä, joiden yhteydessä kiinnitettiin huomiota erikoiseen kivimateriaaliin. Geologian tutkimuskeskus GTK suoritti alueella tutkimuksia, joiden pohjalta voitiin tehdä ensimmäiset arviot alueen varannosta ja sen hyödyntämisestä. GTK luovutti Suurikuusikkoa koskevan tutkimusaineiston silloiselle kauppa- ja teollisuusministeriölle vuonna 1997. Ruotsalainen Riddarhyttan Ab sai esiintymän haltuunsa ja jatkoi tutkimuksia lähes kymmenen vuoden ajan. Vuonna 2005 kanadalainen Agnico-Eagle Mines Ltd hankki Suurikuusikon haltuunsa ja aloitti kaivosinvestoinnin valmistelut.

Kultakaivos on otettu Kittilässä hyvin vastaan. Sekä kunnanvaltuusto että hallitus ovat seisseet yksimielisesti kaivoksen takana. Myös kuntalaiset ovat suhtautuneet hankkeeseen pääosin myönteisesti. Porotalous on niin ikään suhtautunut kaivoksen avaamiseen positiivisesti. Porotalouskin hyötyy kaivoksesta esimerkiksi paranevien kulkuyhteyksien muodossa. Kaivosprojekti on laajentanut Kittilän elinkeinopohjaa ja tuonut kuntaan runsaasti uusia työpaikkoja. Kittilän työttömyysaste oli ennen kaivoksen avaamista jopa 21 prosenttia. Tällä hetkellä kunnan työttömyysprosentti on 8 ja vuonna 2008 muuttoliike oli 71 henkilön verran positiivinen. Kaivos tarjoaa noin 200 uutta työpaikkaa. Kaivoksen tarjoamat työpaikat voi karkeasti ottaen kertoa neljällä, jotta saadaan hankkeen vaikutus kokonaistyöllisyyteen. Suurikuusikon kultakaivos lisää Kittilän kunnan verotuloja vuositasolla varovaisesti arvioiden 600 000 – 800 000 €/v. Tämän lisäksi kaivos maksaa kunnalle kiinteistövero n. 750 000 €/v.

Kittilän kunnalla oli valmistautumishanke, jolla kunta pyrki valmistautumaan Suurikuusikon kaivoksen avaamisen mukanaan tuomiin haasteisiin. Työvoiman asuttaminen oli yksi keskeinen ongelma, johon hankkeella pyrittiin vaikuttamaan. Asuntotuotanto oli tuolloin ja on edelleen pullonkaulana Kittilässä. Kunnassa on kaivoksen lisäksi voimakkaasti kasvava matkailusektori ja näiden vaikutuksesta kunnassa on jatkuva pula asunnoista.. Kunta kaavoittaa koko ajan lisää rakennustontteja ja hankkii ulkopuolisen rakentajan, joka rakentaa ja välittää asunnot eteenpäin. Kaivosyhtiö on järjestänyt kaivoksen välittömään läheisyyteen sekä parakkimajoitusta että rakennuttanut taloja, joissa esimerkiksi lyhyen aikaa kaivoksella työskentelevät komennusmiehet, kuten huoltomiehet, voivat majoittua.

Kunnan hankkeessa mietittiin ratkaisua myös kaivoksen työmatkaliikenteen järjestämiseen. Työmatkaliikenne on järjestetty niin että kaivosyhtiön tilaama tilausajobussi kuljettaa työntekijöitä Kittilästä kaivokselle jokaiseen työvuoroon. Työntekijän osuudeksi kuljetuksesta jää 2 euroa. Kaivosyhtiö maksaa loput. Hankkeessa pohdittiin myös kaivoksen tuomia infrastruktuuriin liittyviä haasteita. Kiistalan kylän vesihuollon järjestäminen sekä kaivoksen vaatima sähköjohto työllistivät projektihenkilöstöä. Hanke järjesti tiedotustilaisuuksia kaivosyhtiön ja paikallisten asukkaiden välillä, jotta yhtiön suunnitelmat olisivat koko ajan paikallisväestön tiedossa ja vääriä huhuja ei lähtisi leviämään. Hanke selvitti myös kaivosprojektin mukanaan tuomia haasteita yleisten palvelujen tarjoamisessa.

Koska kaivosyhtiö on kanadalainen, osa projektissa mukana olevista henkilöistä puhuu äidinkielenään englantia tai ranskaa. Kunnan täytyi selvittää mahdollisuudet järjestää perusopetusta näillä kielillä. Myös näiden kielten opettamiseen täytyi valmistautua. Terveyspalveluiden järjestäminen oli yksi hankkeen keskeinen kysymys. Sekä yleisen terveydenhuollon että työterveydenhuollon järjestäminen vastuut kasvoivat voimakkaasti kasvavan väestön myötä.

Suurikuusikko

Kanadalainen kaivosyhtiö Agnico-Eagle Mines Limited ilmoitti kesäkuussa 2006 avaavansa Kittilän Suurikuusikossa kultakaivoksen. Rakentamispäätös tehtiin 2.6.2006 ja vajaa kaksi vuotta myöhemmin, toukokuussa 2008 aloitettiin malmion avolouhinta. Tällä hetkellä tunnettuja kultareservejä on 278 600 kiloa ja tämänhetkinen arvio kaivoksen toiminta-ajasta on 18 vuotta. Aluetta kuitenkin kartoitetaan koko ajan lisää ja oletettavaa on että kaivos toimii kauemmin kuin 18 vuotta sillä liki kahden vuosikymmenen aikana louhinta- ja rikastustekniikka kehittyi ja entistä köyhempiä esiintymiä pystytään hyödyntämään taloudellisesti kannattavasti. Kaivosta avolouhitaan 5-6 vuotta, noin 1 M tn malmia vuodessa, jonka jälkeen siirrytään maanalaiseen louhintaan.

Suurikuusikon kultakaivos työllistää tällä hetkellä 243 omaa työntekijää. Heidän lisäksi kaivoksella on töissä 100 urakoitsijoiden työntekijää ja 150 asennusmiestä. Työvoimasta vain 15 prosenttia on naisia. Tätä henkilöstö- ja työsuojelupäällikkö Asko Saastamoinen piti valitettavan alhaisena lukuna. Kaivostyö mielletään edelleen likaiseksi ja vaaralliseksi työksi ja sen vuoksi sitä ei ajatella naisille sopivaksi. Todellisuudessa kaivos työllistää kokonaisuudessaan huomattavan paljon ihan muiden alojen työntekijöitä, kuin varsinaisia kaivosmiehiä. Hallinto, ruokahuolto, vartiointi, kunnossapito ja koneiden ja laitteiden ajaminen sekä niiden huoltaminen ovat esimerkkejä ammattialoista, joiden työpaikkoja moderni nykyaikainen kaivos tarjoaa.

Itä- ja Pohjois-Suomen kaivosteollisuuden kehittymistä vastustaneiden henkilöiden argumentoinnissa on käytetty yhtenä perusteluna sitä, että kaivokset eivät työllistä paikallisia tai

edes suomalaisia, vaan kaivosten työntekijät tulevat ulkomailta polkemaan suomalaisia työehtoja. Suurikuusikon kultakaivos on kuitenkin hyvä esimerkki päinvastaisesti. Kahdeksankymmentä prosenttia työvoimasta on kotoisin Kittilästä tai lähikunnista. He ovat joko asuneet lähialueilla koko ikänsä, tai ovat paluumuuttajia muualta Suomesta, kuten henkilöstö- ja työsuojelupäällikkö Asko Saastamoinen. Vai noin 15 prosenttia työvoimasta on Lapin läänin ulkopuolelta. Pelättyä ulkomaalaisen halpatyövoiman ryntäystä ei siis ole tapahtunut.

Agnico-Eaglen toimintaperiaatteet ovat:

- työturvallisuus
- oma tekeminen
- hyvät yhteiskuntasuhteet
- taloudellisesti tuottava toiminta
- ympäristö

Yhtiön tavoitteena on että jokainen työntekijä voi työpäivän jälkeen mennä kotiinsa terveenä ja yhtiä hyväkuntoisena kuin oli töihin tullessa. Yhtiö pyrkii teettämään kaikki kaivoksen tehtävät omalla henkilöstöllä. Agnico-Eagle käyttää niin vähän ulkopuolisia urakoitsijoita ja alihankkijoita kuin mahdollista. Tämä tukee osaltaan tavoitetta hyvästä työturvallisuudesta. Yhtiö valvoo tarkasti alihankkijoiden/urakoitsijoiden työehtoja ja linja on siinä mielessä tiukka että jos alihankkija/urakoitsija ei noudata yhtiön sääntöjä, yhteistyö voidaan lopettaa.

Yhtiö pyrkii ylläpitämään hyviä yhteiskuntasuhteita. Se on ollut tavoitteena heti kaivosprojektin käynnistyttyä. Yhtiö järjesti paljon erilaisia tiedotustilaisuuksia, jotta kenenkään ei tarvitsisi levittää perättömiä huhuja projektin etenemisestä. Tällä tavalla toimimalla yhtiö on saanut pidettyä projektin paikallisen vastustuksen hyvin vähäisenä. Osana hyviä yhteiskuntasuhteita voidaan pitää myös sitä faktaa että yhtiö maksaa työntekijöilleen työehtosopimusta parempia palkkoja. Myös tulospalkkiot ja bonusjärjestelmät ovat käytössä. Yhtiön omat ympäristönormit ovat tiukemmat kuin Suomen lainsäädännön asettamat normit. Jokaisen liikeyrityksen tavoitteena on taloudellinen toiminta.

Agnico-Eaglen tavoitteena on että kaivoksen toimiessa täysillä vuonna 2012 se työllistää 250-300 omaa työntekijää sekä niiden lisäksi 100-150 urakoitsijoiden työntekijää. Kuten aiemmin on jo tullut esille, välilliset työpaikat mukaan lukien kaivoksen vaikutukset työllisyyteen ovat nelinkertaiset.